

Κειμενογλωσσολογία 2025-2026
Ενότητα 5

α) Ποιο κείμενο είναι λογοτεχνικό; Υπάρχει κάτι που διακρίνει τα λογοτεχνικά από τα μη λογοτεχνικά κείμενα;

β) Ποιο ρόλο παίζει η γλώσσα του κειμένου;

ΑΡΧΕΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΛΟΓΟΥ:

> Δεν υπάρχουν προνομιά κείμενα, αλλά μόνο αυθεντικά κείμενα μπορούν να αποτελέσουν τη βάση της ανάλυσης

> Κάθε κείμενο είναι συστηματικά οργανωμένο, διαθέτει μια τυπική δομή

Κειμενικά είδη

- «συστηματικές συσχετίσεις εκφραστικών και οργανωτικών στοιχείων με λειτουργίες και στοιχεία περιεχομένου, με βάση το ρόλο που καλούνται να διαδραματίσουν στο κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον τους» (Γεωργακοπούλου & Γούτσος 1999: 63)

	- εντολές	+ εντολές
+ χρονολογικό πλαίσιο	ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΑ	ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΑ
- χρονολογικό πλαίσιο	ΕΚΘΕΤΙΚΑ	ΠΑΡΑΙΝΕΤΙΚΑ

Αφηγηματικός – μη αφηγηματικός τρόπος

(Γεωργακοπούλου & Γούτσος 1999: 68)

- **Αφηγηματικά κείμενα:** «όσα εκφράζουν γλωσσικά συγκεκριμένες (κατά κανόνα, παρελθοντικές) εμπειρίες που είναι χρονικά διατεταγμένες»
- **Μη αφηγηματικά κείμενα:** «όσα συμμετέχουν στην ανταλλαγή γλωσσικών πληροφοριών και την προώθηση της γνώσης χωρίς να στηρίζονται στην αφήγηση»

Αφηγηματικός λόγος

Αφήγηση:

- μια χρονική ακολουθία γεγονότων ή συμβάντων
- που συνδέονται με σχέσεις αιτίας-αποτελέσματος.

Διαθέτει:

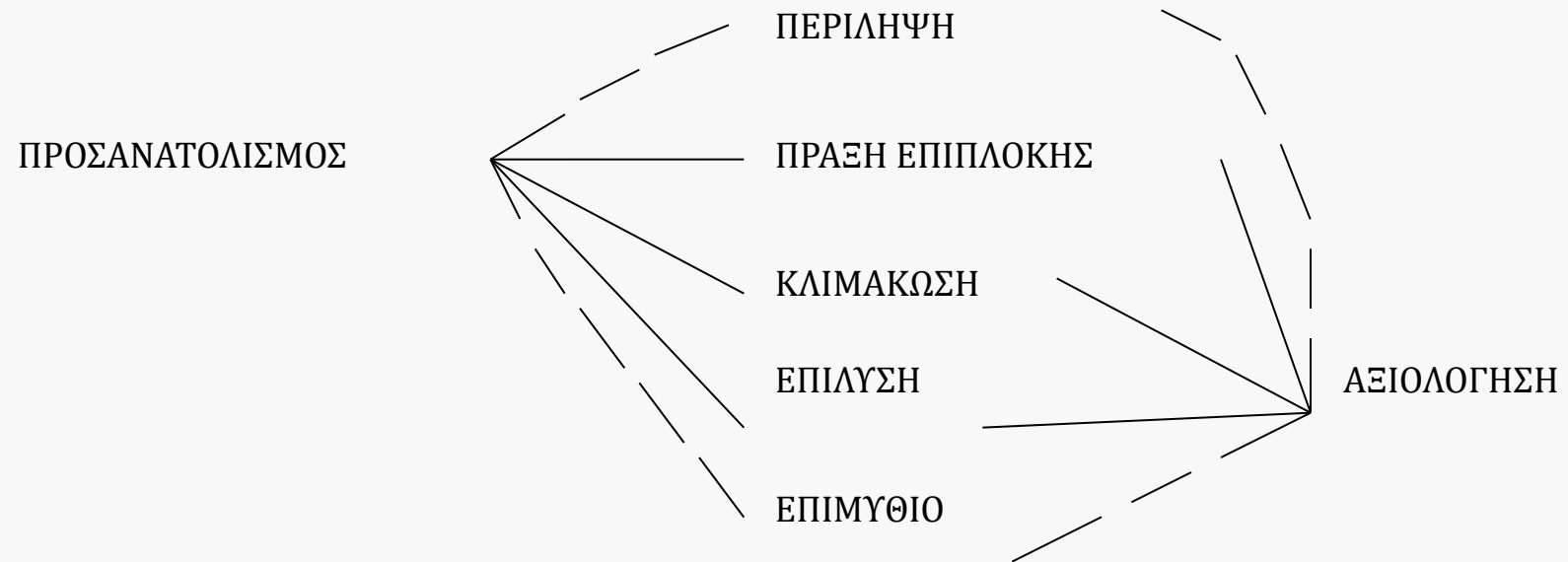
- συνεπή αφηγηματική φωνή
- συνεπή προοπτική
- χαρακτήρες με συστηματικές σχέσεις μεταξύ τους
- συγκεκριμένη δομή

Αφηγηματικός λόγος

- Αριστοτέλης, «Περί Ποιητικής»
 - *Περιπέτεια, καταστροφή*

Αφηγηματικός Λόγος

Μέρη αφηγηματικής δομής κατά Labov & Waletzky (1967)

Αφηγηματικός λόγος

- *Εξωτερική αξιολόγηση:*

αναστολή της δράσης και διακοπή της ροής της αφήγησης με τη χρήση φράσεων που αξιολογούν ρητά τα γεγονότα

- *Εσωτερική αξιολόγηση:*

ενσωμάτωση της αξιολόγησης στην αφήγηση π.χ. με:

- *εμφατικά στοιχεία* (εκφραστική φωνολογία, επαναλήψεις κ.ά.),
- *συγκριτικά στοιχεία* (αρνητικά μόρια, ερωτήσεις, προσταγές κ.ά.)

Αφηγηματικός λόγος

<T> άσχετο, τα παιδιά έχουν μεγάλη πλάκα ήμουν στο με- στο μετρό μέσα

<M>ναι

<Λ> ναι::

<T> ακούς MAνο;

<M>ΝΑΙ

<T> ήτανε ένας μικρούλης μάλλον με τον παππού του τόσος δα τόσος δα ((δείχνει)) και τον είχε πιάσει ένα κλάμα:: () μέσα στο μετρό απέναντι και να λέει φοβάμαι φοβάμαι και να κλαίει με λυγμούς [και το 'χε πιάσει

<Λ> [πω:: στο τρένο ε::;

<T> στο ΜΕΤΡΟ τώρα το βρίσκω λογικό κάπως και:: να μη μπορούμε να το σταματήσουμε με τίποτα το πιτσιρίκι (.) έτσι μου 'ρθε να του πω κατέβα βρε άνθρωπε κι ανέβα πάνω θα πεθάνει το παιδί από το κλάμα (.) μιλάμε για πολύ κλάμα

<M> πόσω χρονώ 'τανε;

<T> τόσο:: ((δείχνει)) δεν ξέρω (.) ήτανε δυόμισι; δύο; μικρούλι κάπου κει (.) δύο χρονών () και τελοσπάντων άρχισα εκεί με το κινητό και του 'βαζα διάφορα να:: ξεχαστεί () κάποια στιγμή σταμάτησε τους λυγμούς αλλά ό,τι κι αν του έλεγες έλεγε (.) φοβάμαι ((γέλια))

<Λ> ((γέλια))

<T> είχε πολύ γέλιο () ναι αλλά φοβάμαι

<M> α::χ

<T> ναι ήτανε ωραίος

<Λ> σώπα Τάκη σωπάστε @@@@ για ν' ακούσουμε ((δυναμώνει τη μουσική))

Αφηγηματικός λόγος

Μια μέρα, λοιπόν, εκεί που κάποιος πήγαινε στη δουλειά του, συνάντησε στο δρόμο κάποιον άλλον, που είχε αγοράσει ένα καρβέλι πολωνέζικο ψωμί και γύριζε στο σπίτι του. Αυτή είναι όλη κι όλη η ιστορία.

«Συναπάντημα» (Δανιήλ Χαρμς, *Περιστατικά*)

Μηχανισμοί της ποίησης

ΣΤΟ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙ

Απρίλης ήταν κι ήταν Κυριακή
Σαν πήγαμε στο έρημο ακρογυάλι,
Και δίπλα στ' άσπρο το σπητάκι εκεί
Στο στήθος μου έγειρες το αχνό κεφάλι.

Μες στη βαθειά εκεί πέρα σιγαλιά,
Κρυφούς μαρτύρους είχαμε μονάρχους
Το πέλαγος, τ' ανήσυχα πουλιά,
Τη βάρκα τη μικρούλα και τους βράχους.

Για την ωραία στιγμή τη μαγική
Που εσμίξαμε τα χέρια και τα χείλη
Δεν το θυμάσαι; Ήταν Κυριακή
Κι ήτανε Δύσι ρόδινη του Απρίλη

Μηχανισμοί της ποίησης

ΕΝΑ ΠΡΟΣΩΠΟ

Σε λέω σύντροφε.

Το πρόσωπό σου ένας βράχος

χρόνια τ' αλάτι κι άλλο αλάτι

στρώματα φυλακής και εξορίας

γεωλογικοί αιώνες σκέπασαν το γέλιο σου,

απαρατήρητοι σεισμοί της καθημερινής σου πάλης

γκρέμισαν το φιλί

σε μια υπόγεια αγνοημένη λίμνη

κι είναι το βλέμμα σου ορυχτό

κάτω απ' το σκαμμένο μέτωπό σου.

Πολλοί δε βλέπουνε τι υπάρχει πίσω από την πέτρα

μ' αν ήτανε η ποίηση ένα καμίνι

θ' ανάδειχνε στο φως

όλο το τρυφερό κρυμμένο μέταλλό σου.

Μηχανισμοί της ποίησης

Ο ΟΥΡΑΝΟΣ ΕΙΝΑΙ...

Ο ουρανός είναι μια νοικοκυρά που κάνει μπουγάδα

Είναι ένα χαμίι, που δένει τα παντελόνια του

Ηλιογδαρμένος και ατρόπληκτος, στην αγκαλιά μιας φύσης τόσο υπέρμετρα φιλόξενης που δεν τον ξεχωρίζει από τα δέντρα της, νιώθει τις ρίζες του να εισχωρούν, σιγά-σιγά, μέσα στη γη κι ακούει τα φύλλα της καρδιάς του να θροΐζουν ένα ποίημα ανεπαίσθητο.

Μηχανισμοί της ποίησης

Πριν ο λίθος

Πριν γίνει πέτρα ο λίθος

Μη έχοντας ακόμα πει *απεταξάμην*

Μη ακόμα τρίχωμα πάνω του η θάλασσα

Πριν να γίνει

Ἐλθεδέτε Κύνθια

πρόσμερο καί ἄθιβαδίτες τοῦ ἔννερον

ὑφαλίσκου ἄλλωστε καί τά ἔνδενδρα καιρός νά περιβραχίσουνε

καί ἄς φιλεῖ τό κύμα καί ἄς εὐνοοιωνοεῖ ὁ ἄν ἄνεμος.

Ἐπειδή καί τῆς βροχῆς

εἶναι σκέψη ὁ νοῦς κι ἐλάσσονος χρυσοῦ τό πολύ πολύτιμο.

Καιρός τοῦ μάνια καί τοῦ λεβαντεῖν.

Τι είναι λογοτεχνία

α) Ποιο κείμενο είναι λογοτεχνικό;

β) Ποιο ρόλο παίζει η γλώσσα του κειμένου;

- *λογοτεχνικότητα*: η ιδιότητα που διακρίνει τα λογοτεχνικά από τα μη λογοτεχνικά κείμενα
- *προβολή*: απόκλιση από τη νόρμα ή έμφαση σε ένα δομικό στοιχείο (επανάληψη, παραλληλισμός)
- *ostranenie*: από-οικειοποίηση, αποστασιοποίηση, έμφαση στην ίδια τη γλώσσα
- *ποιητική* λειτουργία της γλώσσας (R. Jakobson)